EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 24.5.2023.
COM(2023) 623 final

Ieteikums

# PADOMES IETEIKUMS

## par Rumānijas 2023. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Rumānijas 2023. gada konverģences programmu

{SWD(2023) 623 final}

Ieteikums

# PADOMES IETEIKUMS

## par Rumānijas 2023. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Rumānijas 2023. gada konverģences programmu

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (1997. gada 7. jūlijs) par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu[1] un jo īpaši tās 9. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību[2], un jo īpaši tās 6. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

(1) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241[3], ar ko tika izveidots Atveseļošanas un noturības mehānisms, stājās spēkā 2021. gada 19. februārī. Atveseļošanas un noturības mehānisms nodrošina finansiālu atbalstu dalībvalstīm reformu un investīciju īstenošanai, tādējādi radot ES finansētu fiskālo stimulu. Atbilstīgi Eiropas pusgada prioritātēm tas sekmē ekonomikas un sociālo atveseļošanu un ilgtspējīgu reformu un investīciju īstenošanu, jo īpaši zaļās un digitālās pārkārtošanās veicināšanai un dalībvalstu tautsaimniecību noturības stiprināšanai. Tas arī palīdz stiprināt publiskās finanses un veicināt izaugsmi un darbvietu radīšanu vidējā termiņā un ilgtermiņā, uzlabot teritoriālo kohēziju ES un atbalstīt Eiropas sociālo tiesību pīlāra turpmāku īstenošanu. Saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 11. panta 2. punktu 2022. gada 30. jūnijā tika atjaunināta katrai dalībvalstij paredzētā maksimālā finanšu iemaksa no Atveseļošanas un noturības mehānisma.

---

1 OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp.

2 OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp.

3 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp.).

(2) Komisija 2022. gada 22. novembrī pieņēma 2023. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumu[4], tādējādi uzsākot 2023. gada Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadu. Eiropadome 2023. gada 23. martā apstiprināja pētījumā izvirzītās prioritātes saistībā ar konkurētspējīgas ilgtspējas četrām dimensijām. Komisija 2022. gada 22. novembrī uz Regulas (ES) Nr. 1176/2011 pamata pieņēma arī 2023. gada brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā tā norādīja Rumāniju kā vienu no dalībvalstīm, kuras var skart vai apdraudēt nelīdzsvarotība un par kurām būs jāizstrādā padziļinātais pārskats. Komisija pieņēma arī ieteikumu attiecībā uz Padomes ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku, kuru Padome pieņēma 2023. gada 16. maijā, kā arī priekšlikumu attiecībā uz 2023. gada vienoto nodarbinātības ziņojumu, kurā analizēta nodarbinātības pamatnostādņu un Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu īstenošana un kuru Padome pieņēma 2023. gada 13. martā.

(3) Lai gan ES valstu tautsaimniecības demonstrē ievērojamu noturību, ģeopolitiskajam kontekstam joprojām ir negatīva ietekme. Tā kā ES nelokāmi solidarizējas ar Ukrainu, ES ekonomikas un sociālās politikas programma ir vērsta uz to, lai īstermiņā mazinātu enerģētikas krīzes negatīvo ietekmi gan uz neaizsargātām mājsaimniecībām, gan uzņēmumiem un lai turpinātu centienus īstenot zaļo un digitālo pārkārtošanos, atbalstītu ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi, aizsargātu makroekonomisko stabilitāti un palielinātu noturību vidējā termiņā. Tajā liela uzmanība pievērsta arī ES konkurētspējas un produktivitātes palielināšanai.

(4) Komisija 2023. gada 1. februārī nāca klajā ar paziņojumu "*Zaļā kursa industriālais plāns neto nulles emisiju laikmetam*"[5], kura mērķis ir uzlabot ES neto nulles emisiju industrijas konkurētspēju un atbalstīt ātru pārkārtošanos uz klimatneitralitāti. Plāns papildina Eiropas zaļā kursa un *REPowerEU* ietvaros īstenotos centienus. Plāna mērķis ir veicināt labvēlīgākus apstākļus tādu neto nulles emisiju tehnoloģiju un produktu ES ražošanas jaudas izvēršanai, kas vajadzīgi Eiropas vērienīgo klimatisko mērķrādītāju sasniegšanai, kā arī nodrošināt piekļuvi attiecīgajām kritiski svarīgajām izejvielām, tostarp diversificējot piegādes avotus, pienācīgi ekspluatējot ģeoloģiskos resursus dalībvalstīs un maksimāli palielinot izejvielu reciklēšanu. Tas balstās uz šādiem četriem pīlāriem: prognozējama un vienkāršota normatīvā vide, paātrināta piekļuve finansējumam, prasmju pilnveidošana un atvērta tirdzniecība noturīgām piegādes ķēdēm. Komisija 2023. gada 16. martā nāca klajā arī ar paziņojumu "*ES ilgtermiņa konkurētspēja: skatījums pēc 2030. gada*"[6], kas strukturēts atbilstoši deviņiem savstarpēji pastiprinošiem virzītājspēkiem ar mērķi strādāt, lai panāktu izaugsmi veicinošu tiesisko regulējumu. Paziņojumā ir noteiktas politikas prioritātes, kuru mērķis ir aktīvi nodrošināt strukturālus uzlabojumus, mērķtiecīgas investīcijas un regulatīvus pasākumus ES un tās dalībvalstu ilgtermiņa konkurētspējai. Turpmāk sniegtie ieteikumi palīdz īstenot minētās prioritātes.

(5) 2023. gadā Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada norises turpinās atbilstoši Atveseļošanas un noturības mehānisma īstenošanai. Lai īstenotu Eiropas pusgada politikas prioritātes, joprojām ir svarīgi pilnībā īstenot pieņemtos atveseļošanas un noturības plānus, jo ar šiem plāniem paredzēts izpildīt visus iepriekšējos gados konkrētām valstīm adresētos attiecīgos ieteikumus vai arī to būtisku daļu. Konkrētām valstīm adresētie 2019., 2020. un 2022. gada ieteikumi joprojām ir

[4] COM(2022) 780 final.
[5] COM(2023) 62 final.
[6] COM(2023) 168 final.

vienlīdz svarīgi arī attiecībā uz atveseļošanas un noturības plāniem, kas pārskatīti, atjaunināti vai grozīti ar Regulas (ES) 2021/241 14., 18. un 21. pantu.

(6) 2023. gada 27. februārī pieņemtās *REPowerEU* regulas[7] mērķis ir ātri izbeigt ES atkarību no Krievijas fosilā kurināmā importa. Tas veicinās enerģētisko drošību un ES energoapgādes dažādošanu, vienlaikus palielinot atjaunīgo energoresursu izmantošanu, enerģijas uzkrāšanas iespējas un energoefektivitāti. Regula sniedz iespēju dalībvalstīm savos nacionālajos atveseļošanas un noturības plānos pievienot jaunu *REPowerEU* nodaļu, lai tiktu finansētas galvenās reformas un investīcijas, kas palīdzēs sasniegt *REPowerEU* mērķus. Tās arī palīdzēs uzlabot ES neto nulles emisiju industrijas konkurētspēju, kā izklāstīts Zaļā kursa industriālajā plānā neto nulles emisiju laikmetam, un īstenot konkrētām valstīm saistībā ar enerģiju adresētos ieteikumus, kas dalībvalstīm sniegti 2022. gadā un attiecīgā gadījumā 2023. gadā. Ar *REPowerEU* regulu tiek ieviesta jauna neatmaksājama finansiālā atbalsta kategorija, kas darīta pieejama dalībvalstīm, lai tiktu finansētas jaunas ar enerģētiku saistītas reformas un investīcijas saskaņā ar to atveseļošanas un noturības plāniem.

(7) Komisija 2023. gada 8. martā pieņēma paziņojumu, kurā sniegtas fiskālās politikas norādes 2024. gadam. Tā mērķis ir atbalstīt dalībvalstis stabilitātes un konverģences programmu sagatavošanā un tādējādi stiprināt politikas koordināciju[8]. Komisija atgādināja, ka Stabilitātes un izaugsmes pakta vispārējā izņēmuma klauzula 2023. gada beigās tiks deaktivēta. Komisija aicināja panākt, lai fiskālā politika 2023.–2024. gadā nodrošinātu parāda atmaksājamību vidējā termiņā, kā arī ilgtspējīgā veidā veicinātu potenciālu izaugsmi. Dalībvalstis tika aicinātas savās 2023. gada stabilitātes un konverģences programmās izklāstīt, kā to fiskālie plāni nodrošinās deficīta atsauces vērtības 3 % no IKP ievērošanu, kā arī ticamu un nepārtrauktu parāda samazināšanu vai parāda saglabāšanu piesardzīgā līmenī vidējā termiņā. Komisija aicināja dalībvalstis pakāpeniski atteikties no valsts fiskālajiem pasākumiem, kas tika ieviesti, lai aizsargātu mājsaimniecības un uzņēmumus no enerģijas cenu satricinājuma, sākot ar vismazāk mērķorientētajiem pasākumiem. Tā norādīja, ka gadījumā, ja, atkārtojoties ar enerģijas cenu saistītajam spiedienam, būtu nepieciešams pagarināt atbalsta pasākumu darbības laiku, šādiem dalībvalstu pasākumiem turpmāk vajadzētu būt daudz mērķorientētākiem, atbalstot tieši neaizsargātās mājsaimniecības un uzņēmumus. Komisija ierosināja, ka fiskālajiem ieteikumiem jābūt izteiktiem skaitļos un diferencētiem un ka tie jāformulē, pamatojoties uz neto primārajiem izdevumiem, kā ierosināts tās Paziņojumā par ES ekonomikas pārvaldības sistēmas reformas ievirzēm[9]. Komisija ieteica visām dalībvalstīm turpināt aizsargāt valsts finansētās investīcijas un nodrošināt Atveseļošanas un noturības mehānisma un citu ES fondu efektīvu izmantošanu, jo īpaši ņemot vērā zaļās un digitālās pārkārtošanās un noturības mērķus. Komisija norādīja, ka ierosinās Padomei 2024. gada pavasarī sākt uz budžeta deficītu balstītas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras, pamatojoties uz izpildes datiem par 2023. gadu un ievērojot spēkā esošās tiesību normas.

(8) Komisija 2023. gada 26. aprīlī nāca klajā ar tiesību aktu priekšlikumiem nolūkā īstenot visaptverošu ES ekonomikas pārvaldības noteikumu reformu. Šo priekšlikumu

---

7 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/435 (2023. gada 27. februāris), ar ko groza Regulu (ES) 2021/241 attiecībā uz *REPowerEU* nodaļām atveseļošanas un noturības plānos un groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 un (ES) 2021/1755 un Direktīvu 2003/87/EK (OV L 63, 28.2.2023., 1. lpp.).

8 COM(2023) 141 final.

9 COM(2022) 583 final.

galvenais mērķis ir uzlabot valsts parāda atmaksājamību un ar reformu un investīciju palīdzību veicināt ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi visās dalībvalstīs. Priekšlikumu mērķis ir piešķirt dalībvalstīm lielāku kontroli pār savu vidēja termiņa plānu izstrādi, vienlaikus ieviešot arī stingrāku izpildes režīmu, lai nodrošinātu to, ka dalībvalstis pilda saistības, ko tās uzņēmušās savos vidēja termiņa fiskālajos un strukturālajos plānos. Mērķis ir pabeigt likumdošanas darbu 2023. gadā.

(9) Rumānija savu atveseļošanas un noturības plānu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 1. punktu iesniedza Komisijai 2021. gada 31. maijā. Komisija atbilstoši Regulas (ES) 2021/241 19. pantam novērtēja atveseļošanas un noturības plāna atbilstību, efektivitāti, lietderīgumu un saskanīgumu, ņemot vērā minētās regulas V pielikumā sniegtās novērtēšanas vadlīnijas. Padome 2021. gada 3. novembrī pieņēma lēmumu par Rumānijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu[10]. Maksājuma daļas tiek darītas pieejamas ar nosacījumu, ka Komisija saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 24. panta 5. punktu ir pieņēmusi lēmumu par to, ka Rumānija ir apmierinoši sasniegusi attiecīgos atskaites punktus un mērķrādītājus, kas bija noteikti Padomes īstenošanas lēmumā. Apmierinoša izpilde nozīmē arī to, ka nav bijis regresa attiecībā uz iepriekšējo atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu.

(10) Rumānija 2023. gada 11. maijā iesniedza savu 2023. gada valsts reformu programmu un 2023. gada 10. maijā – 2023. gada konverģences programmu saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1466/97 4. panta 1. punktu. Lai ņemtu vērā abu programmu savstarpējo saistību, tās izvērtētas vienlaikus.

Kā paredzēts Regulas (ES) 2021/241 27. pantā, 2023. gada valsts reformu programma atspoguļo arī Rumānijas pienākumu divreiz gadā ziņot par panākto progresu atveseļošanas un noturības plāna īstenošanā.

(11) Komisija 2023. gada ziņojumu par Rumāniju[11] publicēja 2023. gada 24. maijā. Tajā tika izvērtēts, kā Rumānija īstenojusi attiecīgos konkrētai valstij adresētos ieteikumus, ko Padome pieņēma laikposmā no 2019. līdz 2022. gadam, un kā Rumānija īsteno atveseļošanas un noturības plānu. Balstoties uz šo analīzi, ziņojumā par valsti bija norādīti trūkumi attiecībā uz tādu problēmjautājumu risināšanu, kuri nav ietverti vai ir tikai daļēji ietverti atveseļošanas un noturības plānā, kā arī jauni un nupat iezīmējušies problēmjautājumi. Tajā bija arī novērtēts Rumānijas progress Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā un ES pamatmērķu sasniegšanā nodarbinātības, prasmju un nabadzības mazināšanas jomā, kā arī progress ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

(12) Komisija saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 5. pantu izstrādāja padziļināto pārskatu par Rumāniju un rezultātus publicēja 2023. gada 24. maijā[12]. Minētajā pārskatā tika secināts, ka Rumānijā pastāv makroekonomikas nelīdzsvarotība. Neaizsargātības faktori jo īpaši attiecas uz ārējiem kontiem, kas saistīti ar lielu valdības budžeta deficītu, vienlaikus pieaugot pārkaršanas spiedienam. Lielais tekošā konta deficīts ievērojami pasliktinājās pēc pandēmijas izraisītās recesijas un padarīja ekonomiku neaizsargātu pret ārējā finansējuma satricinājumiem. Pastāv risks, ka, turpinoties lielam tekošā konta deficītam, neto starptautisko investīciju pozīcija kļūs

[10] Padomes Īstenošanas lēmums (2021. gada 3. novembris) par Rumānijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu (ST 12319/2021; ST 12319/2021 ADD 1).

[11] SWD(2023) 623 final.

[12] SWD(2023) 642 final.

vēl negatīvāka. Pārkaršanas pazīmes ir skaidri redzamas: pamatinflācija ir nesamērīgi augsta, algu pieaugums mērāms divciparu skaitļos un salīdzinoši zems bezdarba līmenis. Paredzams, ka izmaksu konkurētspējas rādītāji stabilizēsies, bet joprojām pastāv strukturālas problēmas. Šķiet, ka valūtas maiņas kurss pārsniedz pamatrādītāju ieteikto līmeni un joprojām tiek stingri pārvaldīts. Valsts budžeta deficīts vairākus gadus ir bijis liels, un tas ir radījis lielu daļu no pārmērīgā pieprasījuma un no tā izrietošā ārējā deficīta; pat ja valsts budžeta deficīts uzlabosies, tiek prognozēts, ka šogad un nākamajā gadā saglabāsies ievērojams valsts budžeta deficīts. Valdības budžeta deficīta samazināšanos 2022. gadā galvenokārt noteica ievērojams nominālā IKP pieaugums, kas savukārt lielā mērā ir atkarīgs no iekšzemes pieprasījuma pārkaršanas. Riska prēmijas un valsts aizņēmumu izmaksas ir ievērojami augstākas nekā pirmspandēmijas gados. Ņemot vērā aizvien stingrākos globālos likviditātes nosacījumus, būs svarīgi pašreizējās tendences pavērst pretējā virzienā. Turpmāk vēlamajam veidam, kā panākt pieprasījuma lielāku atbilstību piedāvājumam un ierobežot iekšzemes un ārējo deficītu, vajadzētu būt fiskālajai korekcijai. ANP iekļauto nodokļu un pensiju reformu pilnīga īstenošana, kā arī fiskālo mērķrādītāju ievērošana saskaņā ar pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru ievērojami ierobežotu pašreizējo dinamiku.

(13) Padome 2020. gada 3. aprīlī pieņēma Lēmumu (ES) 2020/509[13] par pārmērīga budžeta deficīta pastāvēšanu Rumānijā, jo 2019. gadā netika ievērots deficīta kritērijs. Padome 2020. gada 3. aprīlī nāca klajā arī ar ieteikumu[14] vēlākais līdz 2022. gadam izbeigt pārmērīga valsts budžeta deficīta situāciju Rumānijā. Ņemot vērā ekonomiskās aktivitātes ievērojamo sarukumu Covid-19 pandēmijas ietekmē un ar to saistīto nepieciešamību pēc tādas fiskālās politikas, kas atbalstītu atveseļošanos, Padome 2021. gada 18. jūnijā sniedza jaunu ieteikumu Rumānijai[15] vēlākais līdz 2024. gadam novērst pārmērīga budžeta deficīta situāciju. Padome 2021. gada 18. jūnija ieteikumā ieteica Rumānijai samazināt tās vispārējās valdības budžeta deficītu līdz 8,0 % no IKP 2021. gadā, 6,2 % no IKP 2022. gadā, 4,4 % no IKP 2023. gadā un 2,9 % no IKP 2024. gadā. Tas atbilda valdības neto primāro izdevumu nominālā pieauguma tempam 3,4 % 2021. gadā, 1,3 % 2022. gadā, 0,9 % 2023. gadā un 0,0 % 2024. gadā. Tas atbilda ikgadējai strukturālajai korekcijai 0,7 % apmērā no IKP 2021. gadā, 1,8 % apmērā no IKP 2022. gadā, 1,7 % apmērā no IKP 2023. gadā un 1,5 % apmērā no IKP 2024. gadā. Ieteikumā arī norādīts, ka visi neparedzētie ieņēmumi būtu jāizmanto, lai samazinātu vispārējās valdības budžeta deficītu, un ka Rumānijai būtu jānodrošina savas valsts fiskālās sistēmas pilnīga un efektīva piemērošana. Visbeidzot, Padome arī norādīja, ka, lai nodrošinātu vidēja termiņa fiskālās stratēģijas panākumus, būs svarīgi atbalstīt fiskālo konsolidāciju ar visaptverošām reformām.

(14) Pamatojoties uz *Eurostat* validētajiem datiem[16], Rumānijas vispārējās valdības budžeta deficīts samazinājās no 7,1 % no IKP 2021. gadā līdz 6,2 % no IKP 2022. gadā, savukārt vispārējās valdības parāds samazinājās no 48,6 % no IKP 2021. gada beigās līdz 47,3 % 2022. gada beigās. Tas atbilst Padomes ieteiktajam

---

13 Padomes Lēmums (ES) 2020/509 (2020. gada 3. aprīlis) par pārmērīga budžeta deficīta pastāvēšanu Rumānijā (OV L 110, 8.4.2020., 58. lpp.).

14 Padomes Ieteikums (2020. gada 3. aprīlis) par pārmērīga valdības budžeta deficīta situācijas novēršanu Rumānijā (OV C 116, 8.4.2020., 1. lpp.).

15 Padomes Ieteikums (2021. gada 18. jūnijs) par pārmērīga valdības budžeta deficīta situācijas novēršanu Rumānijā, COM (2021) 304, 29.7.2021.

16 *Eurostat* – Euro rādītāji, 47/2023, 21.4.2023.

2022. gada nominālā deficīta mērķim. Strukturālās bilances korekcija 2022. gadam bija 0,4 procentpunkti no IKP, kas ir ievērojami zemāka par ieteiktajiem 1,8 procentpunktiem no IKP. Tāpēc ir jāveic rūpīga analīze, pamatojoties uz izdevumu kritēriju. 2022. gadā neto primāro izdevumu pieaugums (koriģēts, ņemot vērā vienreizējos pasākumus un fiskālās politikas pasākumus ieņēmumu pusē) bija 14,1 %, kas pārsniedz ieteiktos 1,3 %. Lai gan valdības ieņēmumi bija ievērojami lielāki, nekā gaidīts, un to veicināja spēcīgs reālā IKP pieaugums, augsta inflācija un labvēlīga ekonomikas izaugsmes struktūra, strukturālās bilances uzlabošanās 2022. gadā gandrīz apstājās. Attiecībā uz izdevumiem publiskā sektora algas un preču un pakalpojumu iepirkumi, izteikti kā daļa no nominālā IKP, samazinājās daļējas indeksācijas un pašnoteiktas iepirkumu maksimālās robežas dēļ. Tomēr lielākā daļa citu izdevumu posteņu pieauga daudz straujāk, nekā plānots, daļēji lielu inflācijas pārsteigumu dēļ, kas nozīmē, ka daļa no neplānotajiem ieņēmumiem tika izmantota, lai finansētu papildu izdevumus, kas nebija paredzēti plānos.

(15) Vispārējās valdības bilanci ir ietekmējuši fiskālās politikas pasākumi, kas pieņemti, lai mazinātu enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi. Šādi pasākumi 2022. gadā ietvēra elektroenerģijas un dabasgāzes tarifu griestus gan mājsaimniecību patērētājiem, gan patērētājiem, kas nav mājsaimniecības. Tas ietvēra arī īpašus maksājumus pensionāriem ar zemiem ienākumiem, pārtikas kuponus mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem (tostarp pensionāriem un studentiem) un degvielas subsīdijas. Šo pasākumu izmaksas daļēji kompensēja jauni nodokļi, ko piemēroja iekšzemes enerģijas ražošanas uzņēmumu negaidītajai papildu peļņai. Komisija lēš, ka šo pasākumu neto budžeta izmaksas 2022. gadā būs 0,4 % no IKP. Vispārējās valdības bilanci ir nedaudz ietekmējušas arī no Ukrainas pārvietoto personu pagaidu aizsardzības budžeta izmaksas, kas tiek lēstas 0,0–0,1 % apmērā no IKP 2022. gadā.

(16) Konverģences programmas budžeta prognožu pamatā esošais makroekonomikas scenārijs par 2023. gadu ir samērā piesardzīgs, bet par turpmāko periodu – optimistisks. Valdība prognozē, ka reālais IKP 2023. gadā pieaugs par 2,8 % un 2024. gadā – par 4,8 %. Salīdzinājumam – Komisijas 2023. gada pavasara prognozē norādīts, ka reālais IKP 2023. gadā pieaugs par 3,2 % un 2024. gadā – par 3,5 %. Komisijas ievērojami zemākā izaugsmes prognoze 2024. gadam atspoguļo Komisijas viedokli par monetāro ierobežojumu novēloto ietekmi uz ekonomiku. Tā atspoguļo arī Komisijas viedokli, ka Rumānijas ekonomika pašlaik darbojas tuvu tās potenciālam vai pārsniedz to, kas šķiet pamatoti, ņemot vērā augsto un stabilo pamatinflāciju un salīdzinoši zemo bezdarba līmeni. Tas ierobežo izaugsmes potenciālu bez inflācijas.

(17) Rumānijas valdība savā 2023. gada konverģences programmā plāno, ka vispārējās valdības deficīts samazināsies no 6,2 % no IKP 2022. gadā līdz 4,4 % 2023. gadā, kā bija ieteikusi Padome. Lielais samazinājums atspoguļo plānotos izdevumu ierobežojumus, tostarp ievērojamu publiskā sektora darba ņēmēju reālo algu samazinājumu un dažus ieņēmumus veicinošus pasākumus, tostarp dividenžu nodokļa likmes palielināšanu, robežvērtības samazināšanu, lai gūtu labumu no zemās nodokļa likmes, ko piemēro saskaņā ar mikrouzņēmumu režīmu, un PVN likmju pieaugumu atsevišķiem produktiem. Saskaņā ar konverģences programmu ir gaidāms, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP samazināsies no 47,3 % no IKP 2022. gada beigās līdz 47,1 % no IKP 2023. gada beigās.

(18) Paredzams, ka valdības bilanci 2023. gadā turpinās ietekmēt pasākumi, kas pieņemti, lai mazinātu enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi. Tie ietver pasākumus, kas pagarināti no 2022. gada (cenu ierobežojumi elektroenerģijas un

dabasgāzes tarifiem, subsīdijas iedzīvotāju grupām ar zemiem ienākumiem, īpaši maksājumi pensionāriem ar zemiem ienākumiem). Šo pasākumu izmaksas joprojām lielā mērā kompensē iekšzemes enerģijas piegādātāju negaidītajai papildu peļņai un tirdzniecības uzcenojumiem piemērotie nodokļi. Ņemot vērā šos ieņēmumus, atbalsta pasākumu neto budžeta izmaksas 2023. gadā tiek lēstas 0,3 % apmērā no IKP. Lielākā daļa pasākumu 2023. gadā ir vērsti uz neaizsargātākajām mājsaimniecībām, kaut gan tajos nav pilnībā iestrādāts cenas signāls, kas rosinātu samazināt enerģijas pieprasījumu un palielināt energoefektivitāti.

(19) Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts, ka valdības budžeta deficīts 2023. gadā būs 4,7 % no IKP. Tas ir par 0,3 procentpunktiem no IKP lielāks nekā konverģences programmā prognozētais deficīts, galvenokārt sakarā ar lielākiem prognozētajiem izdevumiem, jo īpaši attiecībā uz precēm un pakalpojumiem, sociālajiem pārvedumiem un citiem kārtējiem izdevumiem, kas, paredzams, pieaugs daudz lēnāk nekā konverģences programmā paredzētā inflācija. Komisija arī prognozē nedaudz lielāku nodokļu ieņēmumu pieaugumu nekā konverģences programmā, galvenokārt atspoguļojot lielāku IKP pieaugumu. Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP būs nedaudz zemāka (45,6 % 2023. gada beigās) nekā konverģences programmā.

(20) Komisijas 2023. gada pavasara prognozē prognozētais 2023. gada nominālais deficīts ir par 0,3 procentpunktiem no IKP lielāks nekā Padomes ieteiktais nominālā deficīta mērķis. Strukturālās korekcijas tiek lēstas aptuveni 1,5 % apmērā no IKP, atspoguļojot reālo algu samazināšanos publiskajā sektorā un jaunu publiskā sektora darbinieku pieņemšanu darbā, kā arī iepriekš aprakstītos ieņēmumu pasākumus. Tomēr korekcija ir nedaudz zemāka nekā ieteiktie 1,7 procentpunkti no IKP. Tāpēc ir jāveic rūpīga analīze, pamatojoties uz izdevumu kritēriju. 2023. gadā neto primāro izdevumu pieaugums (koriģēts, ņemot vērā vienreizējos pasākumus un fiskālās politikas pasākumus ieņēmumu pusē) Komisijas 2023. gada pavasara prognozē tiek prognozēts 8,3 % apmērā, kas pārsniedz ieteiktos 0,9 %. Tādējādi visi trīs rādītāji norāda uz risku novirzīties no ieteiktās korekcijas. Augstās inflācijas apstākļos valdības izdevumi turpinās palielināties straujāk, nekā Padome ieteica 2021. gada 18. jūnijā. Pamatojoties uz rūpīgu analīzi, pastāv risks, ka Rumānija nesasniegs Padomes 2021. gada 18. jūnija ieteikumā noteiktos fiskālos mērķrādītājus 2023. gadam.

(21) Saskaņā ar konverģences programmu sagaidāms, ka vispārējās valdības budžeta deficīts 2024. gadā samazināsies līdz 2,9 % no IKP atbilstoši Padomes ieteikumam saskaņā ar pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru. 2024. gadā plānotais samazinājums galvenokārt atspoguļo pastāvīgu izdevumu ierobežošanu; prognozēts valdības izdevumu samazinājums no 38,4 % no IKP līdz 36,9 % no IKP. Konverģences programmā paredzēts, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2024. gada beigās samazināsies līdz 46,1 %. Pamatojoties uz prognozes termiņa datumā zināmajiem politikas pasākumiem, Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts, ka valdības budžeta deficīts 2024. gadā būs 4,4 % no IKP. Tas ir lielāks nekā konverģences programmā prognozētais deficīts, jo paziņotie pasākumi nešķiet pietiekami, lai sasniegtu fiskālos centienus, ko Padome ieteikusi pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūrā. Komisijas 2023. gada pavasara prognozē plānota augstāka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP: 46,1 % 2024. gada beigās.

(22) Komisijas 2023. gada pavasara prognozē prognozētais 2024. gada nominālais deficīts par 1,5 procentpunktiem no IKP pārsniedz Padomes ieteikto nominālā deficīta mērķi, savukārt strukturālās bilances korekcija 2024. gadā tiek prognozēta tikai 0,3 procentpunktu apmērā no IKP salīdzinājumā ar ieteiktajiem 1,5 procentpunktiem

no IKP. Tāpēc ir jāveic rūpīga analīze, pamatojoties uz izdevumu kritēriju. 2024. gadā neto primāro izdevumu pieaugums (koriģēts, ņemot vērā vienreizējos pasākumus un fiskālās politikas pasākumus ieņēmumu pusē) Komisijas 2023. gada pavasara prognozē tiek prognozēts 9,5 % apmērā, kas pārsniedz ieteiktos 0,0 %. Tādējādi visi trīs rādītāji norāda uz risku novirzīties no ieteiktās korekcijas. Būtisku fiskālo centienu trūkums, kas prognozēts 2024. gadam, daļēji atspoguļo indeksācijas noteikumu ietekmi Rumānijā (2024. gada pensiju un minimālās algas indeksācijas kārta atspoguļos 2022. gadā reģistrēto augsto inflācijas līmeni). Tomēr būtu jānorāda, ka ANP ir iekļauti vairāki pasākumi un reformas, kas, ja tos pieņemtu un īstenotu laikus, varētu ievērojami palielināt valdības ieņēmumus jau 2024. gadā un palīdzēt sasniegt deficīta mērķi. Kopumā, pamatojoties uz rūpīgu analīzi, pastāv risks, ka Rumānija nesasniegs Padomes 2021. gada 18. jūnija ieteikumā noteiktos fiskālos mērķrādītājus 2024. gadam. Ņemot vērā risku, ka ieteiktie fiskālie mērķrādītāji 2023. un 2024. gadā netiks sasniegti, šķiet būtiski veikt papildu budžeta pasākumus, lai nodrošinātu atbilstību korekcijām un panāktu pārmērīga budžeta deficīta novēršanu līdz 2024. gadam, kā arī lai stiprinātu ārējo pozīciju.

(23) Konverģences programma attiecas uz reformām un investīcijām, kas plānotas saskaņā ar ANP, un paredzams, ka tās veicinās fiskālo ilgtspēju un ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi. Tās ietver būtiskas pensiju sistēmas reformas (gan īpašās pensijas, gan vispārējās sistēmas), vērienīgu nodokļu reformu, centienus stiprināt nodokļu administrēšanu un valsts uzņēmumu reformas. Šo reformu pilnīga īstenošana palīdzētu sasniegt budžeta deficīta mērķus, ko Padome noteikusi saskaņā ar pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru.

(24) Konverģences programmā ir paredzēts 2025. gadā pakāpeniski izbeigt lielāko daļu enerģētikas atbalsta pasākumu. Komisija arī pieņem, ka tiks pakāpeniski izbeigti gandrīz visi enerģētikas atbalsta pasākumi (neto ieņēmumi 0,1 % apmērā no IKP 2024. gadā). Tas ir atkarīgs no pieņēmuma, ka enerģijas cenas nepalielināsies.

(25) Konverģences programmā ir izklāstīta vidēja termiņa fiskālā virzība līdz 2026. gadam. Saskaņā ar programmu tiek plānots, ka vispārējās valdības budžeta deficīts saglabāsies 2,9 % apmērā no IKP 2025. un 2026. gadā, pamatojoties uz reālā IKP pieaugumu par 5,0 % 2025. gadā un 4,6 % 2026. gadā, kas ievērojami pārsniedz potenciālu. Pēc ievērojama samazinājuma no 39,8 % 2021. gadā līdz 36,9 % 2024. gadā izdevumu attiecība pret IKP 2025. un 2026. gadā paliktu aptuveni nemainīga. Saskaņā ar programmu ir gaidāms, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP samazināsies no 46,1 % no IKP 2024. gada beigās līdz 45,4 % no IKP 2026. gada beigās.

(26) Kā paredzēts Regulas (ES) 2021/241 19. panta 3. punkta b) apakšpunktā un V pielikuma 2.2. kritērijā, atveseļošanas un noturības plānā ir ietverts plašs savstarpēji pastiprinošu reformu un investīciju kopums, ko paredzēts īstenot līdz 2026. gadam. Rumānijas plāns tiek īstenots, tomēr palielinās kavēšanās risks. Rumānija iesniedza divus maksājumu pieprasījumus, kas atbilst 72 plāna atskaites punktiem un mērķrādītājiem, kā rezultātā pirmajam maksājuma pieprasījumam tika izmaksāti 2,6 miljardi EUR, atskaitot priekšfinansējumu, savukārt otrā maksājuma novērtējums turpinās. Pieaugošais risks, ka plāna īstenošana kavēsies, ir saistīts ar publiskās pārvaldes vājo pārvaldību un ierobežotajām spējām. Šo jautājumu risināšana, tostarp nodrošinot pienācīgus cilvēkresursus, ir būtiska labākai plāna koordinācijai un savlaicīgai investīciju īstenošanai. Turklāt svarīgu strukturālo reformu pabeigšanai būs vajadzīga pastāvīga politiska apņemšanās un atbildības uzņemšanās. Ņemot vērā plāna ievērojamo makroekonomisko un fiskālo nozīmi, lai ierobežotu ārējo un fiskālo neaizsargātību, izšķiroša nozīme būtu savlaicīgai un pilnīgai pasākumu īstenošanai.

Paredzams, ka plāns tiks pārskatīts 2023. gadā, lai cita starpā iekļautu *REPowerEU* nodaļu, vienlaikus ņemot vērā neatmaksājamā atbalsta samazinājumu Rumānijas ekonomikas spēcīgās atveseļošanas dēļ. Šajā nolūkā notiek diskusijas. Jaunās *REPowerEU* nodaļas ātra iekļaušana atveseļošanas un noturības plānā sniegs iespēju finansēt vēl papildu reformas un investīcijas, lai atbalstītu Rumānijas stratēģiskos mērķus enerģētikas un zaļās pārkārtošanās jomā. Lai nodrošinātu atveseļošanas un noturības plāna, kā arī citas, ārpus plāna tvēruma esošas ekonomikas un nodarbinātības politikas sekmīgu īstenošanu un rezultātā panāktu plašu līdzatbildību par politikas programmu kopumā, joprojām ir svarīgi sistemātiski un efektīvi iesaistīt vietējās un reģionālās iestādes, sociālos partnerus un citas attiecīgās ieinteresētās personas.

(27) Komisija visus Rumānijas kohēzijas politikas plānošanas dokumentus apstiprināja 2022. gadā. Kohēzijas politikas programmu ātra īstenošana papildināmībā un sinerģijā ar atveseļošanas un noturības plānu, tostarp *REPowerEU* nodaļu, ir būtiska zaļās un digitālās pārkārtošanās īstenošanai, ekonomikas un sociālās noturības palielināšanai, kā arī līdzsvarotas teritoriālās attīstības panākšanai Rumānijā.

(28) Papildus ekonomiskajiem un sociālajiem problēmjautājumiem, kuru risināšana paredzēta atveseļošanas un noturības plānā, Rumānijā ir vairāki papildu problēmjautājumi, kas saistīti ar enerģētikas politiku un zaļo pārkārtošanos.

(29) Rumānija saskaras ar dekarbonizācijas problēmām, jo valsts joprojām lielā mērā ir atkarīga no fosilā kurināmā. Fosilā kurināmā (ogļu, naftas un gāzes) īpatsvars 2021. gadā nedaudz palielinājās salīdzinājumā ar 2020. gadu. 2021. gadā tas bija 72 %, savukārt atjaunīgo energoresursu īpatsvars bija tikai aptuveni 20 %. Rumānija ir otrais lielākais gāzes ražotājs ES, kas apkalpo galvenokārt iekšzemes tirgu. Koncentrēšanās uz atjaunīgo energoresursu efektīvu izvēršanu, ievērojami energoefektīvāku dzīvojamo ēku sektoru un jaunu tehnoloģiju izmantošanu rūpniecībā palīdzētu Rumānijai sasniegt ES un nacionālos enerģētikas un klimata mērķrādītājus 2030. gadam, kas noteikti paketē "Gatavi mērķrādītājam 55 %". Rumānijas dabasgāzes patēriņš laikposmā no 2022. gada augusta līdz 2023. gada martam samazinājās par 20 % salīdzinājumā ar vidējo gāzes patēriņu tajā pašā periodā iepriekšējos 5 gados, pārsniedzot 15 % samazinājuma mērķrādītāju. Rumānija varētu īstenot gāzes pieprasījuma pagaidu samazināšanas pasākumus līdz 2024. gada 31. martam[17].

(30) Tīkla jaudas palielināšana ir būtiska, lai samazinātu fosilā kurināmā izmantošanu un paātrinātu pāreju uz tīru enerģiju. Saskaņā ar Rumānijas atveseļošanas un noturības plānu ogļu un lignīta spēkstaciju, kuru ekspluatāciju paredzēts izbeigt līdz 2032. gadam, jauda būtu jāaizstāj ar atjaunīgajiem energoresursiem. Tomēr esošie pārvades un sadales elektrotīkli ierobežo jaunu atjaunīgo energoresursu jaudas absorbciju. Tīkla vājās vietas kavē atjaunīgās enerģijas izmantošanu. Ir vajadzīgas investīcijas, lai modernizētu un digitalizētu esošos tīklus nolūkā integrēt jaunu ražošanu no atjaunīgajiem energoresursiem un palielināt starpsavienojumu jaudu ar kaimiņos esošajām dalībvalstīm saskaņā ar klimata mērķiem. Lai reaģētu uz pieprasījumu un elastīguma vajadzībām, tīkla modernizācijai un paplašināšanai (gan pārvades, gan sadales līmenī) būtu vajadzīga pietiekama un progresīva integrēta sistēmas plānošana. Turklāt, vienkāršojot izdevīgo teritoriju noteikšanu un vēl vairāk racionalizējot saistītās procedūras, tostarp vienkāršojot mazas jaudas atjaunīgo

[17] Padomes Regula (ES) 2022/1369 un Padomes Regula (ES) 2023/706.

energoresursu iekārtu (piemēram, fotoelementu paneļu) ieviešanu ēkās, tiktu uzlabota pašreizējā situācija, kad atļauju saņemšana atjaunīgo energoresursu spēkstaciju uzstādīšanai ir salīdzinoši vienkārša, bet nepieciešamo atļauju saņemšana, lai tās pieslēgtu tīklam, ir sarežģītāka.

(31) Lai varētu izvirzīt augstākus valsts mērķrādītājus 2030. gadam celtniecības nozarē, būtu vajadzīgs papildu finansējums valsts ēku fondam. Rumānijas atveseļošanas un noturības plānā ir paredzēts renovēt 2,4 miljonus m² publisko ēku un 4,4 miljonus m² dzīvojamo ēku, savukārt kohēzijas politikā ir paredzēti līdzekļi 1,6 miljonu m² renovācijai abās nozarēs. Tomēr vāja piekļuve finansējumam un informācijai par energorenovāciju un atjaunīgās enerģijas iekārtām nopietni kavē turpmākus uzlabojumus. Konkrētāk, labāka finansējuma pieejamība mājsaimniecībām un mazajiem uzņēmumiem ar mērķi palielināt energoefektivitāti ievērojami palīdzētu samazināt Rumānijas atkarību no fosilā kurināmā, vienlaikus risinot arī enerģētiskās nabadzības problēmu. Turklāt reģionālās un vietējās pašvaldības varētu sniegt vairāk informācijas par to, kā piekļūt energorenovācijas fondiem un kāda veida mazas atjaunīgās enerģijas iekārtas varētu izvietot ēkās un mājsaimniecībās.

(32) Darbaspēka un prasmju trūkums nozarēs un profesijās, kas ir svarīgas zaļās pārkārtošanās īstenošanai, tajā skaitā neto nulles emisiju tehnoloģiju ražošanā, ieviešanā un uzturēšanā, rada šķēršļus pārejā uz klimatneitrālu ekonomiku. Lai mazinātu prasmju nepietiekamību un veicinātu darba ņēmēju iekļautību un pārorientēšanu, būtiskas ir kvalitatīvas izglītības un apmācības sistēmas, kas reaģē uz mainīgajām darba tirgus vajadzībām, un mērķtiecīgi prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas pasākumi, kurus atbalsta efektīva un aktīva darba tirgus politika. Lai atraisītu neizmantoto darbaspēka potenciālu, šiem pasākumiem ir jābūt pieejamiem, jo īpaši privātpersonām un tajās nozarēs un reģionos, kurus visvairāk skar zaļā pārkārtošanās. 2022. gadā Rumānijā tika ziņots par darbaspēka trūkumu vairākās profesijās, kurās zaļās pārkārtošanās īstenošanai bija vajadzīgas īpašas prasmes vai zināšanas, tostarp attiecībā uz izolētājiem, būvinženieriem un būvniecības vadītājiem.

(33) Padome ir izskatījusi 2023. gada konverģences programmu, ņemot vērā Komisijas veikto novērtējumu, un tās atzinums[18] ir atspoguļots 1. ieteikumā.

(34) Padome ir izskatījusi 2023. gada valsts reformu programmu un 2023. gada konverģences programmu, ņemot vērā Komisijas sagatavoto padziļināto pārskatu un šo novērtējumu. Padomes ieteikumi saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 6. pantu ir atspoguļoti 1. ieteikumā. 1. ieteikumā minētā politika palīdz novērst neaizsargātību, kas saistīta ar ārējiem kontiem un ko veicina liels fiskālais deficīts, kā arī ar atkal konstatētajām konkurētspējas problēmām. 2. un 3. ieteikums palīdz īstenot 1. ieteikumu.

AR ŠO IESAKA Rumānijai 2023. un 2024. gadā rīkoties šādi.

1. Īstenot fiskālo politiku atbilstoši Padomes 2021. gada 18. jūnija Ieteikumam par pārmērīga valdības budžeta deficīta situācijas novēršanu Rumānijā līdz 2024. gadam un stiprināt Rumānijas ārējo pozīciju.

   Līdz 2023. gada beigām izbeigt spēkā esošos enerģētikas atbalsta pasākumus, izmantojot saistītos ietaupījumus, lai samazinātu valdības budžeta deficītu. Ja jauns enerģijas cenu pieaugums liktu veikt atbalsta pasākumus, nodrošināt, ka tie ir vērsti

[18] Atbilstīgi Padomes Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 2. punktam un 9. panta 2. punktam.

uz neaizsargātu mājsaimniecību un uzņēmumu aizsardzību, fiskāli pieņemamu cenu un saglabāt stimulus enerģijas taupīšanai.

Saglabāt valsts finansētās publiskās investīcijas un nodrošināt ANM dotāciju un citu ES fondu efektīvu apguvi, jo īpaši, lai veicinātu zaļo un digitālo pārkārtošanos.

Laikposmā pēc 2024. gada turpināt īstenot vidēja termiņa fiskālo stratēģiju pakāpeniskai un ilgtspējīgai konsolidācijai apvienojumā ar investīcijām un reformām, kas veicina lielāku ilgtspējīgu izaugsmi, lai panāktu piesardzīgu vidēja termiņa fiskālo stāvokli.

2. Nodrošināt efektīvu pārvaldību un stiprināt administratīvo spēju, lai varētu turpināt ātru un stabilu atveseļošanas un noturības plāna īstenošanu. Ātri pabeigt *REPowerEU* nodaļu, lai varētu ātri sākt tās īstenošanu. Turpināt kohēzijas politikas programmu ātru īstenošanu ciešā papildināmībā un sinerģijā ar atveseļošanas un noturības plānu.

3. Samazināt atkarību no fosilajiem kurināmajiem un paātrināt pāreju uz tīru enerģiju, jo īpaši ātrāk izvēršot atjaunīgo enerģiju un uzlabojot tīkla jaudu, lai tirgū varētu darboties jauna jauda. Palielināt energoefektivitāti un ēku renovācijas centienu vērienīgumu, tostarp nodrošinot labāku piekļuvi informācijai un ilgtspējīga finansējuma iespējām. Pastiprināt politikas centienus, kuru mērķis ir nodrošināt un apgūt zaļās pārkārtošanās procesam vajadzīgās prasmes.

Briselē,

*Padomes vārdā –*
*priekšsēdētājs*